

POSTANOWIENIE

Dnia 31 sierpnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu w Wydziale III Karnym w składzie:

Przewodniczący: SSO Tomasz Borowczak

Protokolant: sędzia przewodniczący

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu Doroty Mileckiej

przy udziale oskarżycielki posiłkowej B. Ł.

po rozpoznaniu w sprawie **P. H.**

oskarżonego o przestępstwo z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.

z urzędu w przedmiocie umorzenia postępowania

postanawia:

1. na podstawie art.17§1 pkt 2 k.p.k. umorzyć postępowanie przeciwko P. H. oskarżonemu o przestępstwo z art.284§2 k.k. w zw. z art.12 k.k. w zw. z art.294 § 1 k.k., wobec stwierdzenia, że czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego,

2. na podstawie art.632 pkt 2 k.p.k. kosztami procesu obciążyć Skarb Państwa, w tym na podstawie art.616 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z § 14 ust.2 pkt 5 w zw. z §2 ust.1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 461 ze zm.) zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonego P. H. zwrot wydatków w kwocie 600 (sześciuset) zł z tytułu ustanowienia obrońcy.

UZASADNIENIE

Prokurator oskarżył P. H. to, że w okresie od 17 grudnia 2013 r. do 23 listopada 2014 r. w P., w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, przywłaszczył sobie, powierzone mu przez R. Ł. i B. Ł., mienie znacznej wartości w postaci pieniędzy w łącznej kwocie 1.034.000 zł, przekazanych mu uprzednio jako pożyczki środków pieniężnych, działając na szkodę wskazanych pokrzywdzonych, tj. o przestępstwo z 284 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.

W odpowiedzi na akt oskarżenia obrońca oskarżonego wniósł o umorzenie postępowania wywodząc, że czyn zarzucany oskarżonemu w akcie oskarżenia nie zawiera znamion czynu zabronionego oraz o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonego kosztów związanych z ustanowieniem przez niego obrońcy z wyboru, według norm przepisanych.

Pełnomocnicy oskarżycielki posiłkowej B. Ł. na posiedzeniu w dniu dzisiejszym wskazali, iż czyn oskarżonego w ich ocenie nie wyczerpuje znamion przestępstwa z art. 284 kk, lecz przestępstwa z art. 286§1 kk (i tego dotyczyło zawiadomienie o podejrzanemu popełnienia przestępstwa złożone w prokuraturze)..

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Oskarżonemu P. H. zarzucono popełnienie czynu wypełniającego znamiona przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.

Przestępstwo z art.284§2 k.k. stanowi kwalifikowany typ przywłaszczenia, zwane sprzeniewierzeniem, ze względu na nadużycie zaufania towarzyszącego powierzeniu sprawy danej rzeczy. Przestępstwo to polega właśnie na przywłaszczeniu, a więc bezprawnym przejęciu władztwa nad cudzą rzeczą ruchomą, która została powierzona

sprawcy przez jej właściciela lub posiadacza. Powierzenie mienia polega zaś na przekazaniu władztwa nad rzeczą z zastrzeżeniem jej zwrotu i może przybrać formę np. przechowania, użyczenia, wynajęcia, oddania w zastaw, czy depozyt. Podobnie jak w przypadku typu podstawowego, nie występuje tu element zaboru, ponieważ rzecz stanowiąca przedmiot wykonawczy tego przestępstwa musi znajdować się w posiadaniu sprawcy. Zaznaczyć trzeba, że przedmiotem tego czynu może być wyłącznie rzecz ruchoma, przy czym zgodnie z art. 115 § 9 k.k. rzeczą ruchomą są także pieniądze.

Przestępstwo sprzeniewierzenia może zostać popełnione umyślnie i to wyłącznie w formie zamiaru bezpośredniego, ponieważ charakteryzuje je szczególne ukierunkowanie – zamiar postępowania z rzeczą jak właściciel (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2006 r., sygn. akt IV KK 99/06, LEX nr 196949). Sprawca musi więc działać w ściśle określonym celu, którym jest przywłaszczenie cudzej rzeczy (mienia). Nie wystarcza, że sprawca godził się na możliwość przywłaszczenia. Niezbędne dla przypisania mu przywłaszczenia jest, by tego chciał, by to było jego celem.

Skoro sprawcy musi towarzyszyć cel pozbawienia osoby powierzającej własności rzeczy, to powierzona rzecz musi być dla sprawcy „cudza”. Przedmiotem czynności wykonawczej przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. może być zatem wyłącznie cudza rzecz ruchoma, a więc jej właścicielem musi być osoba inna niż sprawca.

Przestępstwo z art. 284 § 2 k.k. ma charakter materialny (skutkowy), którego można się dopuścić zarówno przez działanie, jak i przez zaniechanie (np. odmowa zwrotu rzeczy właścicielowi).

W art. 294 § 1 k.k. określony został typ kwalifikowany określonych w tym przepisie przestępstw przeciwko mieniu – w tym również przestępstwa z art. 284 § 2 k.k.

W niniejszej sprawie oskarżonego P. H. łączył z pokrzywdzonymi R. Ł. i B. Ł. szereg umów pożyczek zawartych w okresie od 1 lutego 2013 r. do 13 listopada 2013 r. Wynika to wprost z zeznań R. Ł. (k.212-213), B. Ł. (k.257-258), wyjaśnień oskarżonego (k.302-305) oraz przedstawionych przez pokrzywdzonych dokumentów.

Wprawdzie pokrzywdzony R. Ł. podniósł, że „pożyczone pieniądze nie były traktowane jako pożyczka, ale jako użyczenie środków pieniężnych” (k.213). Również w treści dokumentu uznania długu mowa jest o „użyczonych środkach pieniężnych” (k.25). Należy jednak wskazać, że pieniądze – jako środek płatniczy – nie mogą być przedmiotem użyczenia. Nie da się bowiem zrealizować „używania” (art. 710 k.c.) pieniędzy i zwrotu tych samych pieniędzy (art. 718 § 1 k.c.). Nie można wszak używać pieniędzy inaczej niż przez „puszczenie” ich w obieg, a wówczas niemożliwe jest zwrócenie tych samych pieniędzy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 1998 r., sygn. akt III CKN 49/98, LEX nr 35536). Rozpatrując zawarte między stronami umowy również przez pryzmat art. 65 k.c., zgodnie z którym oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współzycia społecznego oraz ustalone zwyczaje (§ 1), zaś w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu (§ 2), należy stwierdzić, że pokrzywdzonym z pewnością nie chodziło o zwrot dokładnie tych samych pieniędzy (banknotów), które zostały wręczone oskarżonemu, lecz o zwrot równowartości przekazanych mu sum. To wszystko prowadzi do wniosku, że strony zawierały umowy pożyczek, a nie użyczenia.

Zgodnie z art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Istotą zobowiązania wynikającego z umowy pożyczki jest przeniesienie przez pożyczkodawcę jej przedmiotu na własność pożyczkobiorcy. Z chwilą wręczenia pożyczkobiorcy przedmiotu pożyczki, np. pieniędzy, staje się on więc ich właścicielem (art. 155 § 2 k.c.)

Powyższe oznacza, że oskarżony P. H. nie mógł dopuścić się zarzucanego mu czynu, ponieważ jego zachowanie nie wyczerpywało znamion przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. Z chwilą wejścia w posiadanie kwot wynikających z kolejnych pożyczek oskarżony stawał się właścicielem tych pieniędzy. Tymczasem, jak wskazano wyżej, przedmiotem czynności wykonawczej przestępstwa określonego w art. 284 § 2 k.k. może być wyłącznie cudza rzecz ruchoma (pieniądze). Stanowisko to znajduje oparcie w orzecznictwie, zgodnie z którym nie stanowi przedmiotu sprzeniewierzenia rzecz

ruchoma, która została powierzona sprawcy w sytuacji, gdy treść umowy stanowiącej podstawę przekazania rzeczy lub okoliczności sprawy wskazują na przeniesienie własności tej rzeczy na sprawcę (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2005r., sygn. akt V KK 9/05, LEX nr 164266, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2008r., sygn. akt III KK 131/08, LEX nr 464973).

W tej sytuacji już na tym etapie postępowania w pełni uzasadnione jest stwierdzenie, że zachowanie oskarżonego nie wyczerpywało wszystkich znamion zarzucanego mu przestępstwa. Dlatego też postępowanie karne należało umorzyć, stosownie do art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.

Na podkreślenie zasługuje dodatkowo fakt, że w niniejszym postępowaniu Sąd nie miał podstaw i możliwości analizowania zachowania oskarżonego pod kątem wyczerpania znamion przestępstwa oszustwa określonego w art. 286§1 k.k.. Rozważania takie prowadziłyby bowiem do wyjścia poza ramy aktu oskarżenia, w którym prokurator zarzucił P. H. czyn popełniony w okresie od 17 grudnia 2013r. do 23 listopada 2014r. Chcąc badać możliwość popełnienia oszustwa konieczne byłoby mianowicie ustalenie, czy sprawca miał zamiar popełnienia tego przestępstwa już przy zawieraniu kolejnych umów pożyczek, a to w celu wykazania, że w chwili zawierania zobowiązania (umowy) sprawca działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, to jest dążył do uzyskania świadczenia poprzez wprowadzenie w błąd lub wyzyskanie błędu co do okoliczności mających znaczenie dla zawarcia umowy, mając świadomość, że gdyby druga strona umowy знаła rzeczywisty stan, nie zawarłaby umowy lub nie zawarłaby jej na tych warunkach, na jakich została zawarta (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 29 sierpnia 2013r., sygn. akt II AKa 122/13, LEX nr 1409405). Umowy pożyczek zawierano natomiast w okresie od 1 lutego 2013r. do 13 listopada 2013r., a zatem przed okresem wskazanym w akcie oskarżenia jako czas popełnienia czynu będącego przedmiotem postępowania karnego.

Ostatecznie zatem, w oparciu o całokształt poczynionych powyżej rozważań, w trybie art. 339 § 3 pkt 1 k.p.k. Sąd orzekł jak w punkcie 1. części rozstrzygającej.

O kosztach postępowania Sąd rozstrzygnął na podstawie przepisów powołanych w punkcie 2. części rozstrzygającej, zasadzając od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonego P. H. zwrot wydatków w kwocie 600 zł z tytułu ustanowienia obrońcy. Kwota ta stanowi równowartość jednej stawki minimalnej za obronę w sprawie przed sądem okręgowym jako pierwszą instancją.

SSO Tomasz Borowczak